Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ,
БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

...ай 1921 оной ...21-һээ гарана. | № 224 (18247) | 1989 оной сентябриин 29, пятница | Сэн 3 мүн.

М. С. ГОРБАЧЕВ КИЕВ ЕРЭБЭ

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Советэй Түрүүлэгшэ М. С. Горбачев Украинын ниислэл хото үсэгэлдэр ерэбэ. Тэрэ Украинын Компартиин ЦК-гай Пленумэй хүдэлмэридэ хабаадалсаха юм.

Аэропорт дээрэ М. С. Горбачевые Украинын Компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь В. В. Щербицкий, УССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Түрүүлэгшэ В. С. Шевченко, УССР-эй Министрнүүдэй Советэй Түрүүлэгшэ В. А. Масол, республикын болон ниислэл хотын партийна, совет бусад хүтэлбэрилэгшэд уггаһан байна. (ТАСС).

СССР-эй Верховно Советэй хоёрдохи сесси

ХҮДЭЛМЭРИИН ГУРБАДАХИ ҮДЭР

СССР-эй Верховно Советэй хүдэлмэриин гурбадахи үдэр ороной хуули гаргадаг дээдын зургаанай хэдэн комитедүүдтэ, комиссинуудта үнгэрһэн байгаа.

Арадай депутадуудай зүбшэн хэлсэжэ байһан асуудалнууд үргэн олон, эльдэб янза юм. Парламентын хэдэн комитедүүдэй хабаадалгатайгаар **Ажагай, сэнгүүдэй ба социальна политикын асуудалнуудай талаар Союзай Советэй комисси** ерэхэ жэлэй түсэбэй болон бюджедэй проектнүүдтэ шууд сэхэ сэгнэлтэнүүдые үгэбэ. Тэдэнэй шанарһаа социальна һалбаринин талаар бэлтүүлэгдэжэ байһан хубилган шэнэдхэлгын эршэ дэлисэ сэхэ дулдыдаха байна.

Комиссинн түрүүлэгшэ **Н. Н. Гриценко**, СССР-эй Госпланай түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо **С. А. Ситарян**, СССР-эй Финансын министерствын социальна хүгжэлтэдэ мунгэ һомололгын таһагай начальникгай орлогшо **Л. А. Лысенко**, депутадууд **А. Г. Журавлев, А. А. Сидоров, В. И. Самарин** энэ комиссиин зүбшэн хэлсэлгэдэ табигдаһан асуудалнуудаар үгэ хэлэбэ.

Эхэнэрнүүдэй, мүн гэр бүлые, эхэ болон үхибүүе хамгаалгын хэрэгүүдые эрхилдэг комитедэй түрүүлэгшэ депутат **В. И. Матвиенко** материальна нөөсэнүүдэй тэнсүүридэ һэжэглэжэ байһанаа мэдүүлээ. Түсэб болон бюджедые эрдэм ухаанда үндэһэлэн, социальна байдалда тааруулан табиха хэрэгтэй гэжэ тэрэ хэлэбэ. Депутат **В. Н. Ярошенко** үгэ хэлэхэдээ, манай экономическа реформо бүхэн үрагшагүйдэжэ, хүнүүдэй һуудал байдалые эрид муудахаяа байна гэжэ тэмдэглээ. Тезд нимэ хадхуу мэдүүлгынь үнэн зүб байһые тэрэнэй һэшхэдэ үлөөел даа. Мүнөөнэй эрхэ байдалда орон дотор квартираннуудые, саадай болон дачын участоггуудые үмсэдэнь худалдаха ба бусад асуудалнуудаар тэрэнэй оруулһан дурадхалые зөл соо һуугшад дэмжэһэн байгаа.

Союзна болон автономито республикануудай, автономито областьнуудай, округуудай социальна ба экономическа хүгжэлтын асуудалнуудай талаар, национальна политикын ба улаасхоорондын харилсаануудай талаар СССР-эй Верховно Национальностьнуудай комиссиннуудай хамтын заседани дээрэ ороной түсэбэй болон бюджедэй проектнүүдые зүбшэн хэлсэбэ. СССР-эй Госпланай түрүүлэгшын орлогшо **А. Н. Трошин**, РСФСР-эй Госпланай түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо **Н. П. Машьянов, национальна политикын ба улаасхоорондын харилсаануудай таһаар Национальностьнуудай Советэй комиссиин** түрүүлэгшын орлогшо **Е. Н. Ауельбеков**, союзна болон автономито республикануудай, автономито областьнуудай, округуудай социальна ба экономическа хүгжэлтын асуудалнуудай талаар Национальностьнуудай Советэй комиссиин түрүүлэгшэ **Э. И. Вилкас** үгэ хэлэхэдээ, түсэб болон бюджедтэ шухала нэмэлтэнүүдые оруулһан байгаа.

Аграрна асуудалнуудай ба эдэс хоолой зүйлнүүдэй талаар Верховно Советэй комитедэй түрүүлэгшэ **В. В. Никитин** үгэ хэлэхэдээ, ороной хүдөө ажахын байдал тухай, ерээдүйн харааа түсэбүүд тухай элидэбэ. Инвестициннүүд ба материально-техническэ хангалгын талаар парламентын комитедэй хүтэлбэрилэгшэ **Э. Х. Гукасов** болон тус комитедэй хэдэн гэшүүд ерэхэ жэлэй түсэбэй ба бюджедэй проектнүүдэй өөһэдынгөө бүлэгүудые зүбшэн хэлсэлгэдэ хабаадаһан байгаа.

Хүтэлбэрилгэ болон өөһэдыгөө хүтэлбэрилгые хүгжөөхэ таһаар арадай депутадуудай Советүүдэй хүдэлмэриин асуудалнуудай талаар СССР-эй Верховно Советэй комитедэй гэшүүд үгэ хэлэхэдээ, политическэ шидхэбэринүүд экономическа шидхэбэринүүдые ахижа гаранда, энэнь хубилган шэнэдхэлгэдэ хойшо татадаг үшаар шалгаганууд болоно гэжэ тэмдэглээ.

Түсэблэлгын методико, тэрээндэ хандалганууд урдынхидал адли байнаар. Тодорхойлбол, гол нормативууд дээрэһээ табигдана. Булад, нүүрһэ, мүн бүхы түхэлэй хүдөө ажахын продукци үйлэдбэрилдэг Украиные хаража үзээ. Эдэ бүхы зүйлнүүдээр гүрэнэй захилнуудые бэелүүлхэдэ, тэрэ шухала хэрэгтэй эд бараагаар өөһэдыгөө хангажа шаданагүй. Тиимэһээ түсэблэлгын гуримые үндэһөөрнь хубилгаха хэрэгтэй. Тодорхой хүн бүхэнэй эрилтэ хэрэглэмжэнүүдые хараада абаха шухала.

Европодо аюулгүй байдал хангаха, харилсаа холбоо тогтоохо зүблөөндэ хабаадаһан гүрэнүүдэй 1986 ондо Венэдэ болоһон уулзалга дээрэ баталагдан абтаһан хэлсээнүүдые Советскэ Союзай ямараар бэелүүлжэ байһыень **СССР-эй Верховно Советэй улаасхоорондын хэрэгүүдые эрхилдэг комитет** эрид бүруушааба. Комитедэй түрүүлэгшын үялые гүйсэдхэжэ байһан **А. С. Дзасохов**, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министрэй орлогшо **А. Л. Адамишин**, СССР-эй арадай депутат **Ф. М. Бурлацкий** гэгшэд гуманитарна асуудалаар харилсаа холбоо тогтоохо тухай асуудалаар үгэ хэлэбэ.

Гүрэнэй хуули ёһото шэнжэ шанарые батадхаһан ехэ ехэ хуулинуудые, тэрэ тоодо Хэбэлэл тухай, Шажанда шүтэхэ тухай, Эрхэтэдэй гадаадын ороннуудаар ябаха тухай хуулинуудые түргөөр баталан абаха шухала гэжэ заседани дээрэ тэмдэглэгдэ.

(ТАСС).

КПСС-эй ОБКОМДО

...сентябриин 26-да заседани дээрээ обкомой бюро өө...здбэриие хүгжөөхэ ...эй ажал ябуулые ...тухай Буркоопсоюзай ...ралгаа хэрэгые ...эй гэшүүн В. С. Худугуевтоосоо шагнаба.

...ууллын промышленнай...ны хүнзоние хангалгаа...ны кооперативна эмхидхэгдэ...ны хоолой продукциг...ны ехэзэр үйлэдбэрилгэ...ны хүн зонин...ны ажахуулха талаар...ны кооперативна эмхидхэгдэ...ны тэдэ хэмжэхэ...ны гэзэг КПСС-эй обкомой бюро тэмдэглээ.

...ны зөөрдохи табан жилэй...ны сооруулгын һалбаринальна барилгада...ны 3 дахин ехээр һоо...ны Эдэ хоолой продукциг...ны гаргаха 19 цех нэ...ны ашаглалгада үгтөө...ны кондитерска 24 цех...ны юумэ абаха бүлэдүүлгэ...ны нэгэдээ.

...ны хамта хүн зонине...ны эрид хубилалда...ны юогуй гэзэг КПСС-эй обкомой бюро тэмдэглээ...ны эмхинүүдэй...ны продукциг арга болом...ны дүүрэнээр хэ...ны, илангаяа Улаан-...ны кооперативна худалдаа...ны предприятинүүд...ны гаргажа, нютаг...ны эдэ хоолой продукциг...ны үйлэдбэрилхэ арга...ны ашаглаганагүй...ны бүлэдхэлэй эм...ны болбосоруулгын...ны продукциг ханглатагүй...ны, тэдэнэй түсэ...ны гэгдэгүй байдал...ны муугаар хэг...ны продукци үйлэдбэрил...ны байһантай Бур...ны правлени эбсэшэн...ны барида худалдажа, ехэ...ны болоһон байг...ны зонине эдэс хоо...ны продукнуудаар хангаха...ны КПСС-эй гэ...ны С. Худугуев удэ...ны, багахан үрэ...ны сэдьхэлээ ханаад...ны ехэ хангаха хэрэгые...ны ёһоор сэгнэнэгүй...ны хэлэгдэнэ.

...ны дүк гэхэдэ, энэ та...ны гурбан жэл соо...ны 9 эмхи эдэс хоол...ны үйлэнүүдые бүлэд...ны хүн зонин...ны ажахуулха талаар...ны кооперативна эмхидхэгдэ...ны тэдэ хэмжэхэ...ны гэзэг КПСС-эй обкомой бюро тэмдэглээ.

...ны зөөрдохи табан жилэй...ны сооруулгын һалбаринальна барилгада...ны 3 дахин ехээр һоо...ны Эдэ хоолой продукциг...ны гаргаха 19 цех нэ...ны ашаглалгада үгтөө...ны кондитерска 24 цех...ны юумэ абаха бүлэдүүлгэ...ны нэгэдээ.

...ны хамта хүн зонине...ны эрид хубилалда...ны юогуй гэзэг КПСС-эй обкомой бюро тэмдэглээ...ны эмхинүүдэй...ны продукциг арга болом...ны дүүрэнээр хэ...ны, илангаяа Улаан-...ны кооперативна худалдаа...ны предприятинүүд...ны гаргажа, нютаг...ны эдэ хоолой продукциг...ны үйлэдбэрилхэ арга...ны ашаглалгада...ны бүлэдхэлэй эм...ны болбосоруулгын...ны продукциг ханглатагүй...ны, тэдэнэй түсэ...ны гэгдэгүй байдал...ны муугаар хэг...ны продукци үйлэдбэрил...ны байһантай Бур...ны правлени эбсэшэн...ны барида худалдажа, ехэ...ны болоһон байг...ны зонине эдэс хоо...ны продукнуудаар хангаха...ны КПСС-эй гэ...ны С. Худугуев удэ...ны, багахан үрэ...ны сэдьхэлээ ханаад...ны ехэ хангаха хэрэгые...ны ёһоор сэгнэнэгүй...ны хэлэгдэнэ.

...ны дүк гэхэдэ, энэ та...ны гурбан жэл соо...ны 9 эмхи эдэс хоол...ны үйлэнүүдые бүлэд...ны хүн зонин...ны ажахуулха талаар...ны кооперативна эмхидхэгдэ...ны тэдэ хэмжэхэ...ны гэзэг КПСС-эй обкомой бюро тэмдэглээ.

...ны зөөрдохи табан жилэй...ны сооруулгын һалбаринальна барилгада...ны 3 дахин ехээр һоо...ны Эдэ хоолой продукциг...ны гаргаха 19 цех нэ...ны ашаглалгада үгтөө...ны кондитерска 24 цех...ны юумэ абаха бүлэдүүлгэ...ны нэгэдээ.

...ны хамта хүн зонине...ны эрид хубилалда...ны юогуй гэзэг КПСС-эй обкомой бюро тэмдэглээ...ны эмхинүүдэй...ны продукциг арга болом...ны дүүрэнээр хэ...ны, илангаяа Улаан-...ны кооперативна худалдаа...ны предприятинүүд...ны гаргажа, нютаг...ны эдэ хоолой продукциг...ны үйлэдбэрилхэ арга...ны ашаглалгада...ны бүлэдхэлэй эм...ны болбосоруулгын...ны продукциг ханглатагүй...ны, тэдэнэй түсэ...ны гэгдэгүй байдал...ны муугаар хэг...ны продукци үйлэдбэрил...ны байһантай Бур...ны правлени эбсэшэн...ны барида худалдажа, ехэ...ны болоһон байг...ны зонине эдэс хоо...ны продукнуудаар хангаха...ны КПСС-эй гэ...ны С. Худугуев удэ...ны, багахан үрэ...ны сэдьхэлээ ханаад...ны ехэ хангаха хэрэгые...ны ёһоор сэгнэнэгүй...ны хэлэгдэнэ.

...ны дүк гэхэдэ, энэ та...ны гурбан жэл соо...ны 9 эмхи эдэс хоол...ны үйлэнүүдые бүлэд...ны

хэлгын түсэб дүүргээгүй. Тэрэшэлэн мяха, һу, хартаабха, зүгын тоһо гэхэ мэтые бэлэдхэхээр хараалагдаһан түсэбүүдээ олон кооперативна эмхинүүд баһал дүүргээгүй. Бэшүүрэй, Баунтын, Хурамхаанай, Иваагын районуудта мяха, һүнэй продуктнуудые, огородой эдэс бэлэдхэлгэ муугаар хэгдэнэ. Худөөгэй шубуунай, ангай мяха бэлэдхэхэ, эльдэб жэмэс, һамар суглуулха худэлмэри зоримгойгоор хэгдэнэгүй.

Район бүхэндэ колбаса болон кондитерска эдэс хоол, эльдэб унда, консервэ гаргаха цехүүдые эмхидхэхэ даабари Буркоопсоюзай правлени ехэл удаанаар шиидхэнэ. Мүнөө талханай зүйлөөр эльдэб юумэ бариха цех гурбан райондо, консервэ гаргаха цех нэгэл райондо эмхидхэгдэнхэй. Зургаан райондо унда гаргаха цех байхагүй. Энэзнһээ боложо, республикын хүн бүхэндэ 800 грамм кондитерска зүйлнүүд гаргагдана. РСФСР-тэ абажа харахада, энэмнай 2 килограммда хүрэнхэй. Ундан 3 литр, харин РСФСР-тэ — 7,6 литр.

Эд хэрэглэгшэдэй кооперацийн олон магазинуудта кондитерска зүйл, унда абахын аргагүй. Колбаса сонгоогдоһон гахайн мяха, һүнэй продуктнуудые, үндэгэ гэхэ мэтые худалдаха худэлмэри һайнаар хэгдэнэгүй. Хилэмэ худалдалга таһалдана.

Улаан-Удэдэ, худэлмэришэдэй тосхоочуудта мяханай продуктнуудые, огородой эдэс, фрукт худалдаха хэрэг муугаар эмхидхэгдэнэй.

Материально-техническэ үндэһэ һуури хүгжөөхэ асуудалнуд муугаар шидхэгдэжэ, илангаяа Улаан-Удэдэ горкоопторгын баазын барилга удаарна. Хойто-Байгалай районой худалдаа наймаанай баазын, холодильнигуудай, эльдэб юумэ хүн зонһоо абаха бүлэдхэлэй пунктнуудай барилга бүһал унжагайрна.

Кооперативна эмхинүүдтэ, предприятинуудта кадрнуудтай ябуулагдадаг худэлмэри хубилгаг шэнэдхэлгын эрилтэнүүдтэ хүрэнэгүй гэзэг тэмдэглэгдэнэ. Буркоопсоюзай правлени (Худугуев) кадрнуудые шэлэн абаха, бүлэдхэлшэдые болон бусад мэргэжэлтэдые бэлдэхэ өсуудал һуулаар шиидхэнэ. Бэшүүрэй, Баунтын, Загарайн районуудта хүнүүдэй ажалһаа гараха үшар олон.

Эдэ бүхы дутагдалнуудтай коммунистнуд Буркоопсоюзай түрүүлэгшэ В. С. Худугуевай, тэрэнэй орлогшо Д. К. Нетудыхатко гэгшэдэй КПСС-эй обкомой бюро, пленумүүд болон областной партийна конференци дээрэ хэлэгдэнэн шүүмжэлхы ажаглалтануудһаа тобшолод хэзгүй байһые гэршэнэ. Даалгагдаһан хэрэгэй түлөө тушаалта нюурнуудһаа шанагаар асуулта зэгдэнэгүй. Буркоопсоюзай партийна органициин секретарь К. П. Бадмаев эдэ бүхы юумэндэ һанаа амараар хандана.

КПСС-эй горкомуд, райкомуд потребкооперацийн кадрнуудтэй худэлмэри һуулаар ябуулна, нютагай эдээр продукци үйлэдбэрилхэ, бэлэдхэлэй хэмжээ нэмэхэ талаар тэдэнэй худэлмэри муугаар эмхидхэнэ. Худалдаа наймаанай худэлмэриие үндэһөөрнь хубилган шэнэдхэхэ зорилгонуудые бэелүүлхэ эмхидхэхы худэлмэри һуулаар ябуулжа байһыень КПСС-эй гэшүүн, Буркоопсоюзай түрүүлэгшэ Худугуевта КПСС-эй обкомой бюро заажа, худөө ажахын продуктнуудые бэлэдхэхэ болон бусадшье эдээ хоолой продуктнуудые үйлэдбэрилгые дээшэлүүлхэ талаар абтаһан хэмжээ ябуулганнуудые, тогтоолнуудые заатагүй бэелүүлхэ эрилтэ табяа.

КПСС-эй обкомой бюро, КПСС-эй гэшүүн, Буркоопсоюзай түрүүлэгшэ Худугуевые иигэжэ үялгалба гэбэл:

— дутын сагта энэ һалбаринн худэлмэри һайжаруулжа, худалдаа наймаанай хэмжээ дээшэлүүлхэ. Тиихэдээ хүн зонине түрүүшын эзлжэндэ хэрэгтэй эд бараагаар хангаха, продукциин шанар һайжаруулха хэрэгтэ онсо анхарал хандуулха:

— бүлэдхэлэй болон продукци болбосоруулгын материально-техническэ үндэһэ һуурине хүгжөөлгые түргэдхэхэ;

— ажахы эрхилэлгын шэнэ экономическа онол арганнуудые хэрэглэхэ, хамтын, гэр бүлын подряд, арендэ хэрилсаа, ажахы доторой тоосоо, өөрыгөө өөрынгөө олоһон мүнгэн зөөрөөр хангаха гурим нэбтэрүүлхэ.

Хүн зонине худалдаа наймаагаар хангалгые һайжаруулха тухай асуудалаар правленийн бүридэлдэ ородог коммунистнуудай тоосоо саг үргэлжэ шагнахые Буркоопсоюзай, райпо болон райпотребсоюзуудай партийна организацинуудта дурадхагдаа.

Тэрэшэлэн колбасна, кондитерска болон гурилаар бэлдэгдэһэн зүйлнүүдые, консервнүүдые, унда болон бусад эдэ хоолой продуктнуудые үйлэдбэрилгын хэмжээе ехэ болгохо, һамар, жэмэс бүлэдхэлэлые, тэрэнние болбосоруулха, худалдаа наймаанда гаргалгые үргэдхэхэ талаар хэмжээнүүдые 1989—1990 онуудта бэелүүлхыень республикын Министрнүүдэй Советэ, Буркоопсоюзай правленидэ дурадхагдаа.

Кадрнуудай бүридэлэй шанар һайжаруулхые, худэлмэриин гол участогуудые, хүтэлбэрилхэ тушаалнуудые бүлэдхэл һайтай, эдэбхитэй, ажал хэрэг һайн мэдэхэ мэргэжэлтэдээр бэхижүүлхые, политическэ хүтэлбэринн онол арганнуудые нарижуулан һайжаруулха гэжэ партийн горкомуд болон райкомуудта дурадхагдаа.

КПСС-эй обкомой бюро 1986 оной августын 15-да КПСС-эй обкомой бюрогой баталһан «Республикын юрэнхы һуралсалай һургуулинуудта түрэлхи хэлэ заалгые саашадань һайжаруулха тухай» тогтоолой хэр бэелүүлэгдэжэ байһые хаража үзэбэ.

КПСС-эй обкомой бюрогой тус тогтоолые бэелүүлжэ, партийна, совет органууд, арадай гэгээрэлэй худэлмэрилэгшэд республикын һургуулинуудта түрэлхи хэлэ заалгые һайжаруулха талаар зарим тэдэ хэмжээ ябуулганнуудые бэелүүлээ гэзэг тэмдэглэгдэнэ.

1986-87 онуудай һуралсалай жэлһээ эхилжэ, бүряад һургуулинуудай бүхы эхин классуудсал бүряад, ород хэлэн дээрэ хэгдэнэ. Хорин, Эдэн, Яруунын районуудай һургуулинуудай һураг шадай түрэлхи хэлэнэй мэдэсэ дээшэлэ. Худөөгэй һургуулинуд гол түлэб һуралсалай номуудаар хангагданхай. Хүүгэдэй бүряад зуу гаран эмхинүүдтэ һуралсал бүряад, ород хэлэн дээрэ ябуулагдана. Эндэ дүн хамта 2 мянга гаран үхибүүд ябадаг. 3-дахи классай «Бүряад хэлэн», 4-дэхи классай «Русский язык» гэһэн эрхим номуудай конкурс үнгэргэгдөө. Бүряад үхибүүдэй ябадаг хүүгэдэй саадуудта бүряад хэлэндэ һургаха хоёр хрестомати хэблэгдэ. Һуралсалай номуудые зохёохо хэрэгтэ 29 багша, 14 эрдэмтэн, Бүряадай уран зохёолшодой холбооной 5 гэшүүд хабаадуулагдаа. Мүнөө үедэ городууд болон посёлоогуудта бүряад хэлэ үзэдэг һургуулинуудай тоо олошороо. Республикын 25 һургуулида бүряад хэлэ гүнзэгыгөөр шудалагдана.

«Хоёр хэлэ адли тэгшэ шудалжа байһан үедэ бүряад һургуулинын гол шухала асуудалнууд» гэһэн темээр научно-практическа конференци республикада үнгэргэгдөө.

Гэхэтэй хамта республика соо үнгэргэгдэһэн хүдэлмэри «Партийн мүнөө үеын национальна политика тухай» КПСС-эй платформын, КПСС-эй ЦК-гай сентябриин (1989 он) Пленумэй шидхэбэринүүдэй эрилтэнүүдтэ харюусанагүй гэзэг партийн обкомой бюро тэмдэглээ.

Партийна, совет органууудай, республикын арадай гэгээрэлэй министерствын зүгһөө хиналтын һуулаар хэгдэнэнһээ боложо бүряад хэлэ заалгые һайжаруулха хэрэг удаанаар хэгдэнэ. Мухар-Шэбэрэй, Сэлэнгын, Түнхэнэй, Хурамхаанай болон бусад районуудай зарим һургуулинуудта бүряад хэлэн муугаар заагдана.

Бүряад хэлэнэй багшанарай дуталдадагһаа боложо, Улаан-Удэ, Гусиноозерск городуудай, Хорин, Хэжэнгын районуудай зарим һургуулинуудта, ПТУ болон хүүгэдэй эмхи зургаануудта түрэлхи хэлэ заахын ергагүй. Улаан-Удын һургуулинуудта бүряад хэлэнэй хэшээлнүүд һуралсалай расписанида оруулагдманагүй. Тиимэһээ эдэ хэшээлынь эгээл һүүлдэ 6—7-дохи хэшээл болоно. Энэзнһээ үхибүүд эсэнэ.

Һургуулинуудай хүтэлбэрилгэшэд, Октябрьска, Советскэ, Железнодорожно райгуйсэдкомуудай арадай һуралсалай таһагууд энэ асуудалда анхарал хандуулаагүй.

Национальна һургуулинуудай эрдэм шэнжэлгын институтдай филиалай эрдэмтэд һургуулинуудта бүряад литература зааха методико мүнөөшье болотор зохёогоогүй байнаар. Эхин классуудта бүряад хэлэ зааха методико байгуулга баһал удаарна. Республикын Арадай гэгээрэлэй министерствын зүгһөө методическа албанай хүдэлмэри һуулаар шалгагдана.

Худөөгэй районуудта бүряад хэлэ, литература зааха багшанарай дуталдажа байхадань, багшанарай институт тэдэнние 1989 ондо ороёдоол 50 процент хангаһан байна.

Республикын һургуулинуудта һуралсалай эмхи зургаануудта бүряад хэлэн дээрэ гараһан уран зохёолой номуудыг дуталдана. Хэблэгдэһэн номуудай шанар муу.

Республикын Министрнүүдэй Совет, партийн горкомуд, райкомуд, арадай депутадуудай соведүүдэй гүйсэдкомуд, ажахын органууд бүряад хэлэ заалгын материальна үндэһэ һуури бэхижүүлхэ талаар гүйсэд дүүрэн хэмжээнүүдые абаагүй байна. Яруунын районой Инсэнгын, Хэжэнгын районой Дунда-Худанай интернат-һургуулиин, Түнхэнэй, Толгойн болон бусад районуудай зарим һургуулинуудай байдал ехэ муу.

Республиканска «Знание» бүлгэм, зохёохы ажалтанай союзууд, хүн зондо мэдээсэл таараадаг хэрэгсэлнүүд бүряад хэлэ үзэлгые зондо зүбөөр ойлгуулха, тэрэндэ дэлгэрүүлхэ талаар хүдэлмэри аша үрэгүйгөөр ябуулна гэзэг тэмдэглэгдэнэ.

1986 оной августын 15-да абтаһан тогтоол һайн нүлөө үзүүлээ гэжэ КПСС-эй обкомой бюро тоолоод, энэ асуудалай тон шухала байһые хараада абажа, КПСС-эй ЦК-гай сентябриин (1989 он) Пленумэй шидхэбэринүүдэй ёһоор бүряад хэлэ заалгые саашадань һайжаруулха, кадрнуудые бэлдэхэ, национальна һургуулинуудай болон һуралсалай эмхи зургаануудай материально-техническэ үндэһэ һуури бэхижүүлхэ үдаан болзорой программа зохёожо, республикын Министрнүүдэй Советэй болон партийн обкомой бюродо харуулхыень КПСС-эй обкомой секретарь Л. Ч. Нимаевагай хүтэлбэри доро эмхидхэгдэһэн комиссида даалгаба.

КПСС-эй обкомой бюро дээрэ партийно-эмхидхэлэй болон кадрнуудтай ябуулгадаха худэлмэриин бусад асуудалнууд хараагдаа.

ЖУРНАЛИСТНУУДТАЙ УУЛЗАЛГА

ООН-ой Генеральна Ассамблейн 44-дэхи сесси дээрэ хэлэһэн үгэ соогоо США-гай президентын оруулһан тодорхой дурадхалнууд мүнөө хоёр ороной хоорондо хэгдэжэ байһан бүтэмжэтэй хөөрэлдөөнүүдтэ түлхиэ үгэхэ аргаа гэзэг СССР-тэ этигэн найдана гэжэ СССР-эй МИД-эй мэдээсэлэй захиргаанай начальникгай изгэдэхи орлогшо В. П. Перфильев брифинг дээрэ үгэ хэлэхэдээ мэдүүлээ.

Американ президентын дурадхалнуудта МИД-эй түлөөлэгшэ юрэнхы дээрэнь һайн сэгнэлтэ үгэбэ. Ушарынь юуб гэхэдэ, Советскэ Союзай саг үргэлжэ хэлсэжэ байһан химическэ буу эзбсэгүүдые усадхаха талаар эдэ дурадхалнууд зорюулагдаһан байна бшуу. Гэхэтэй хамта бүхы түхэлэй химическэ буу эзбсэг бүтээн гаргалгые болюулгаһаа эхилхэ шухала гэжэ тэрэ тэмдэглээ. Мэнай орон нимэ эзбсэг гаргалгаа 1987 ондо болюулаа һэн. Тиин энэ жэшээ дагахыень США-е мүн лэ үрэлна. Химическэ эзбсэг бүхы дэлхэй дээрэ хорихо тухай олон талын хэлсээ баталхын тула бүхы юумэ хэхээр США-гай эрид шидэнхэй байһые Советскэ Союзда сэдьхэлээ хананганаар үгтан абаба.

Совет парламентын делегацийн сентябриин һүүл багта — октябриин эхээр Италиин ошохо үедэ харилсаа холбооной үргэн ехэ программа бэелүүлэгдэхээр хараалагдана гэжэ мэдээсэгдээ. М. С. Горбачевой албаная хэрэгээр энэ орондо ошохые бэлдэжэ байһантай дашарамдуулан, тэрээндэ онсо анхарал хандуулагдана.

Совет сэрэгүүдые Монголбоо гаргалгын эзлжэхэ шата дүүрэбэ гэжэ үгэ хэлэгшэ мэдээсэ. Азиин-Номгон далайн оршондохи сэрэгэй ябуулганнуудые һуларуулха талаар Владивостогто соносхогдоһон, байгша оной январь һарада үргэдхэгдэһэн программатай таарадуулан, тэндэ байлгагдадаг совет сэрэгүүд хороогдожо байна. Энэ ушар МНР-эй түлөөлэгшэдтэй нягта холбоо барисаатайгаар бэелүүлэгдэнэ. Сэрэгүүдые 75 процентээр хороохо талаар соносхогдоһон хоёрдохи шата 1990 ондо түгэсхэгдэхөөр багсаамжалагдана.

(ТАСС).

ЗАМБУУЛИНҺАА МЭДЭЭСЭЛНҮҮД

НИИДЭЛГЭ ЗАЛАН ХҮТЭЛХЭ ТУБ. (ТАСС). Александр Викторенко болон Александр Серебров замбуулинай дайдада хэнэн хүдэлмэриингөө гурбадахи неделие түгэсхэжэ байна.

«Мир» комплекс дээрэ һэргылэмжын-хангалгын хэмжээ ябуулганнуудые бэелүүлхэнэ гадна, экипаж түсэбөөр хараалагдаһан эрдэм-техникын шэнжэлгэнүүдые үргэлжэлүүлнэ.

Сентябриин 26-най программын үндэһөөр «Прогресс М» гэжэ ашаанай онгосо дээрэнээ хэдэн шэнэ приборнууд станцыруу оруулагдажа хабсаргагдахаар, медицинскэ шэнжэлгэнүүд хэгдэхээр, физическэ упражненинүүдые эрхилхээр хараалагдаһан байгаа.

Замбуулинай дайдада бэелүүлэгдэжэ байһан хүдэлмэри хараалагдаһан программын үндэһөөр бэелүүлэгдэнэ. Космонавтнуудай бэенүүд һайн.

...ЛГАРАГШАД ОЛОШОРНО

...арилай таарамжатай ...йан мүнөө үедэ Ка...районой Байгал-Худа...озой Николай Гав...Максимовай хүтэлбэ...неногой механизатор...ка хуряалгаяа эршэм...ябуулна. Эдэшэнэн ...бавл болгон сабшажа ...саг болзортонь ...сохидог дүршэлтэй ...р Александр Степанович Муравьев мүнөө мурысөөндэ эрхимлэнхэй. Тиихэдэ автомашинын жолоошодой дундаһаа Федор Пуховской эрхимлэнэ.

Хэр угһаа таряашанай уг гарбалтай эдэ хубүүд байгша оной байгаалиин бэрхэшээлые хараада абажа, даалгагдаһан машина, техникээ бүтээсэтэйгээр худэлгэхые оролдоно.

Н. ДЫМБРЫЛОВА.

О

...ын районой Чисаанын совхоздо таряа хуряалга түр...ца ябажа байна. Мүнөө ажахыда Николай Авдеевэй, ...ыньяновай хүтэлбэрилдэг хоёр звено өөһэд хоорон...ожэ худэлнэ. Даб дээрэ тарха хуряалгада хэнинь ...гарахаб гэжэ хэлэхэнь үшөөл эртэшэг. Ажахын ме...нүүд сэлмэг үдэрнүүдые бүтэсэ ехэтэйгээр хэрэг...үсөөр хараалһанаа амжалтатайгаар бэелүүлхэр зо...й.

...й мэдээгээр ороһоной тоог дээрэ 5000 центнер ...нимэн асаргаадаг, сабэрлэгдэнэ, хатаагдана. Тоо...ирмэришэд һаяар хоёр халаанда худэлжэ захалба.

...г ДЭЭРЭ: ороһоной тоог дээрэ хүлгөөтэй.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

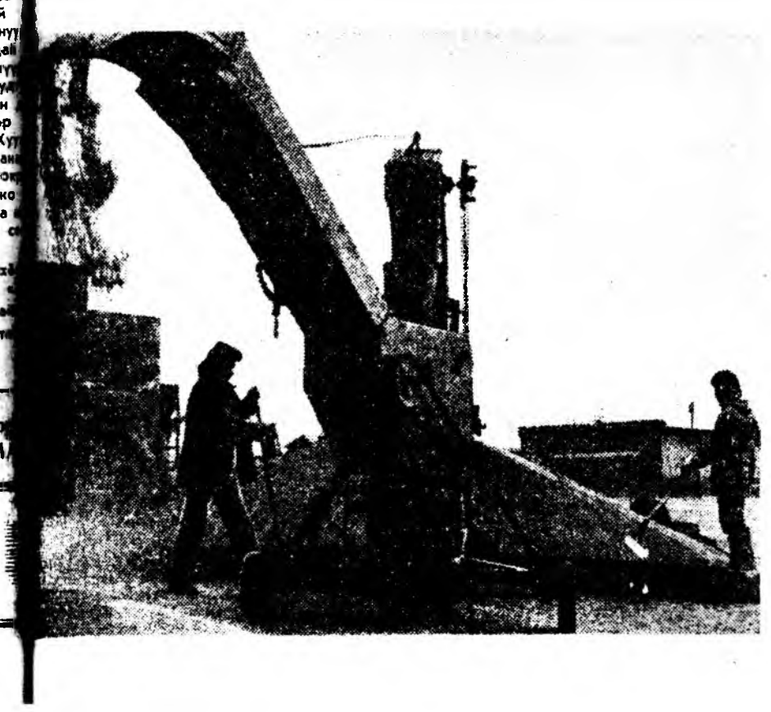

Худөө ажахын шэнжэлэл

САГ ХҮЛЕЭХЭГҮЙ, ШАМДАХАЛ ХЭРЭГТЭЙ

Эдэ үдэрнүүдтэ республикынмай ажахынуудта ороһо таряанай ургаса хуряаха харюусалгатай хаһа дүүрэжэ байна. Һүүлэй мэдээгээр Баргажанай районой Хилганын колхозой таряашад баян ургасаяа сум суглуулжа амбаарлаба. Таряа хуряалгадаа эмхитэй һайнаар эртээнһээ бэлдэһэн тус ажахын механизаторнууд Хүнтэйн таряалангай баян ургасые богони болзорто хадажа абаа бшуу. Иимэ мэдээсэл эдэ үдэрнүүдтэ бусадшье районнуудаа абтана.

Буряадай Статистикын республиканска управленийн суглуулжа согсолһон тоо, мэдээнүүдые эзрэсэүлэн харахада, ургаса хуряаха хаһуун хаһа диилэнхи районуудта эмхитэйгээр ябуулагдана. Байгша ондо ...ан гасуурай бэрхэшээлһээ нилээд хохидэбошье, олон ажахынуудай механизаторнууд таряашад хабарһаа нааша ороодожо ургуулһан ургасаяа гээлтэ хороотогуйгөөр сум хуряажа абахаар бүхы хүсэеэ элсүүлнэ. Эндэ ажалаа хамтын, арендэ подрядай болон ажахын тоосооной гуримаар эмхидхэһэн коллективүүд илангаяа урагшатай. Хуряагдаһан ургасынгаа эзргээр гэхэ гү, али эсэсэй дунгөөр түлбэрээ абадаг звено, бригадануудта ажалайнь бүтээсэ хэзээдэшьэ дээшэ байна ха юм.

Байгша оной сентябриин 25-най байдалаар республикынмай ажахынуудта бүхыдээ 209439 гектарай таряан сабшагдажа баал болгогдон унагаагдаа. Тиихэдэ үнгэрһэн долоон хоногто 72262 гектарай ороһото ургамалнууд сабшагдаһан байна.

Һүүлэй наратай сэлмэг үдэрнүүдтэ ургаса хуряалгаяа түргэдхэнэн Түнхэнэй, Тарбагатайн, Хурамхаанай, Прибайкалийн, Хэжэнгын, Кабанскын районуудай ажахынууд эдээшэнэн нилээд ехэ таряагаа баал болгоо унагаажа, үни хэбтүүлэнгүй суглуулжа сохиһон бэйнэ. Хура бороогой таһалдаад байһан эдэ үдэрнүүдтэ ургасаяа амжарлан хуряажа байһан эдэ районуудта таряанай тоог дээрэхи худэлмэриинь һайнаар эмхидхэгдээ. Тусхайлбал, таряанинь урдынхиһаа хуурайгаар суглуулагдажа, һалхитуулан хатааха худэлмэри үргэжөөр ябуулагданагүй бшуу.

Тиин гэһэн республика доторнай таряа хуряалгаяа унжагайруулагшад бии. Байгша ондо хуряахашье ургаса ехэ бэшэ гэһэн шалтагаар һанаагаа амаршоод, машина, техникээ хүсэд һайнаар бэлдээгүй ажахынуудта энэ худэлмэриинь ...ргшагүйдэнэ.

Мүнөө үедэ таряашадай гол зорилго юуб гэхэдэ, мэн түрүүлэн үрэнэ хүрэнгэдэ хэрэглэгдэхэ ороһоёо хүсэд хүрэхөөр сэбэрлэжэ, илгажа, хатаажа хаяха эрилтэ табигдана. Тиимэһээ колхоз, совхозуудай агрономическа албанай худэлмэрилэгшэд таряанай тоог дээрэхи худэлмэриие һайнаар эмхидхэжэ ябуулхын хажуугаар ...ураһэнэй таряа сэбэрлэжэ бэлдэхэ худэлмэридэ гол анхаралаа хандуулха ёһотой.

Эдэ үдэрнүүдтэ хартаабха малтаха, овощ хуряаха худэлмэри түлэг дундаа. Республикымнай диилэнхи районуудта хартаабха малтаха ажал ургашатай. Хартаабхашад сагай уларилай таарамжатай энэ хаһада ургасаяа гээлтэ хороотодо оруулангүй хуряажа абахын тула горитой ороддолго гаргана. Жэшээлбэл,

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

Тоосоон ба һунгалта

СЭХЭ РУУНЬ ХЭЛСЭБЭ

Мүнөө районоймнай партийна бүхы бүлэгүүдтэ тоосоото һунгалтын суглаануу боложо байна. Тиимэ нэгэ суглаан Шитханай совхозой автопаркын коллективтэ һаяхан болобо. Тус суглаанда коммунистнуудһаа гадна коллективэй бүхы гэшүүд хабаадалсаа.

Партгрупорг, ажахын ахамад инженер В. П. Телятников тоосоото элидхэл хэ. Партийна тус бүлэг 13 коммунистһаа бүридэнэ. Олонхинь автомашинын жолоошод, механизаторнуд юм. Даалгагдаһан ажелайнгаа газарта харюусалгатай байха, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, ажахынгаа үйлэдбэридэ түрүү эзэргэдэ ябахаяа эрмэлэхэ гэхэ мэтын зорилгонууд парт-бүлэгэй хүдэлмэрийн гол хараа шугам болоһон байгаа.

Тоосоото хугасаа соо партийна 8 суглаан үнгэргэгдээ. Тэндэ ажалша коллективэй үйлэдбэридэ, ажабайдалда хабаатай элдэб эсын асуудалнууд зүбшэгдэнэн байна. Гэбэшье коммунистнуудай хубиин харюусалга дээшэлүүлхэ хүдэлмэри һулаар ябуулагдаа гэжэ элидхэлшэ онсолон тэмдэглэ. Жэшээлхэдэ, гаражай ба МТМ-дэ эмхи гуримгүй байдал заһагдаагүй байнаар. Тэрэшэлэн эндэ партийн зэргые үргэдхэхэ хэрэгтэ анхарал бирагүйгээр хандуулагдана.

Урдахи жилнүүдэй тоосоото суглаануудта орходоо, энэ суглаан дээрэ үгэ хэлэхэ эрхэ хүн бүхэндэ олгогдоһон байна. Тиимэнээ партийнабэшэ хүдэлмэрилэгшэд болон мэргэжэлтэд эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, бии байгаа дутуу дундануудаа усадхаха удхатайгаар өөһэдынгөө һанамжа, дурадхалнуудые хэлэ.

КПСС-эй гэшүүндэ кандидат, ажахын ахамад агроном В. Г. Солдатов, парторганизацийн секретарь И. Н. Шелковников, совхозой директор М. М. Бакиров гэгшэд үгэ абахадаа, шанга ажаглалтануудые хэ. Жэшээнь, социалис мүрысээ эмхидхэхэ, дүнгүүдыень согсолхо талаар парт-бүлэг ороллолго гаргаагүй, автопарк соо нэгэээн байхагүй, тэндэ ажалай зохид эрхэ байдал байгуулагдаагүй. Гадна дарханай-гагналгын цех барихэ хэрэг унжагайруулагдана.

Һүүлэй үедэ эндэхи коллективые тусхай эрдэмтэй мэргэжэлтэдээр бэхижүүлхэ хэрэг урагшатайгаар шидхэгдэнэ. Худее ажахын институт дүүргэнэн залуу мэргэжэлтэд автопаркые ба МТМ-е хүтэлбэрилнэ. Коллективэй ажал һайнаар бүридхэлдэ абтадаг болоо. Тулишэ-тоһодолгын зүйлнүүдые алмаха хэрэг гуримшуулагдаа.

Тоосоото суглаан дээрэ хэлэгдэнэн дутагдалнуудые усадхаха, дурадхалнуудые бэелүүлхэ талаар парт-бүлэгэй, ажалша коллективэй үрда эхэ зорилгонууд табигдаа.

Партийна бүлэгэй партгрупорогоор В. П. Телятников олонхи дуугаар һунгагдаһан байна.

П. МАЛАНОВ,
КПСС-эй Баргажанай райкомой инструктор.

Ажахы эрхилэлгын шэнэ гуримаар

ЭКОНОМИЧЕСКА ҺУРАЛСАЛ ЭМХИДХЭХЭ

Республикын профсоюзуудай совет, тэрэнэй һалбариин комитедүүд ажалшадай экономическа һуралсалда өгэ анхаралаа хандуулна. «Хэлхэ холбооной үйлэдбэриин-техническэ управленийн захиргаанай ба профсоюзай һалбариин комитедэй ажалшадай экономическа һуралсал эмхидхэхэ хүдэлмэри тухай» гэһэн асуудал облсовпрофой президиум дээрэ харагдажа үзэгдэнэн юм.

«Ажалшадай политическэ ба экономическа һуралсал хүбилгэн шэнэдхэхэ тухай» КПСС-эй ЦК-гай тогтоолдо үндэһэлэн, тус управленийн ажахын ба профсоюзна органууд, предприяти болон эмхинүүд экономическа һуралсал нарижуулан һайжаруулхаар тодорхой хэмжээнүүдые абана.

Кадрнуудай мэргэжэлэй ба экономическа һуралсалай эмхидхэл хүбилгаха хүдэлмэри ябуулагдана. Хэлхэ холбооной предприяти болон эмхи зургаануудай дэргэдэхи социалис ажахы эрхилэлгын һургуулинуудта бүхы хүдэлэгшэдэй 77 процент, тусхай шэглэлэй курсантнуудта —3, ажалай түрүү онол арганнуудые шудалдаг һургуулинуудта —10, бригадиринуудай курсануудта —1 процент һуралсана.

16 үүнһөө бүридэһэн ниитэ нэгэн методическа совет управленидэ эмхидхэгдэнхэй. Олонхи пропагандистнуудай бэлэдбэлдэхэ, баталха, методическа литературеар хангаха, багшанарай һуралсал эмхидхэхэ хэрэгтэ тус соведэйхид онсо анхардаг.

Пропагандистнуудай бэлэдхэл харааһаа алдагдаагүй. Хэлхэ холбооной техникумэй база дээрэ мүнөө жэл һуралсал үнгэргэгдэхэ. Һалбариин ажахы эрхилэлгэдэ ямар хубилалтанууд болоноб, болохо ёһотойб — эдэ асуудалнууд түрүүшын эзлжэзэндэ байха ёһотой. Экономическа шэнэ бэдомжотой, ажахы эрхилэлгын шэнэ арганнуудые бодотоор хэрэглэхэ эрмэлзэлтэй хүнүүд мүнөө үйлэдбэридэ хэрэгтэй бшуу.

Улаан-Удын почтамтын коллективэйхид үйлэдбэриин-экономическа һуралсалда эдэбхитэй хабаададаг юм. Шагнагшадай бүлэгүүдые бүрилдүүлхэ, пропагандистнуудай кадр

...989 оной сентя...

...лонди ажалш...
...дтэ экономичес...
...рөгдөг хүнүүд...
...о худалдаг гэж...
...хүгжөөлгүй...
...цент кадрнуудт...
...шлүүлэх хэрэгт...
...ёнотой. Тэд...
...дөй материальне...
...а найжаруулах...
...улөөнөө тодохо...
...деагүй юм.
...лэдбэрийн-техни...
...пенийн начальник...
...хэлхээ холбоо...
...лагшдэй профс...
...ой түрүүлэгшэ К.
...он гэгшэд ажалы...
...гшэдтэй, предпри...
...ркомуудтай суг...
...дутуу дунданууд...
...хэмжээнүүдэ...
...

...ономическа нурах...
...тинуудай хамты...
...оруулагданхай, ...
...үнгэргэдэг мэрг...
...лмэришэдтэ туш...
...о тухай асуудал...
...ёнотой.

А. МУ...
...спубликийн проф...
...дай советэй инс...

...ЭЖЭЛГЭ— ...Й ХАНА

...ЭДХЭ...БДИ

...юумэн суглуу...
...ай уларилай...
...энэ бэрхэшээл...
...ка гарахын тула...
...н үбэлжэлгэд...
...ар бэлдэхэ эри...
...ээ ну шэмэлт...
...улхагүйн тула...
...н тэжээлэйн...
...н хүсэндэнь хүд...
...бди. Мүнөө ноо...
...д байхада нам...
...удэрнүүдтэ хам...
...нээ тэжээлээ...
...ее бэлэшээжэ...
...горитой ехэ ...
...амнай холо бэ...
...рга боломмын...
...нөөе үеэдэ үн...
...улагдаһан хамг...
...шухалада тоо...
...ай ажахын...
...үбэлжэлгын...
...ааранда абажа...
...ние урдынхин...
...жо тодорхойл...
...жэлнүүдтэ ...
...е декабрь, ...
...хин болотор ...
...ээ үдэрнүүд...
...гее һаань фе...
...сагай уларилай...
...ө һүргээ тэжэ...
...ргатай байха...
...эй хубаарилаг...
...ань, һаалин ...
...нее хэды ...
...шанаржуулжа...
...

...ее совхозой ...
...ерэгдэнэн тэ...
...ондоной һолоо...
...лха тарианай ...
...халуун уурал...
...э худалмэри...
...имэ тэжээлэй...
...эхэнее хойшо...
...мэ дээшлэжэ...
...лбэл, нёдондо...
...центнер һу...
...29,5 центнер ...
...йнгээ 24 пр...
...э тушаанабди...
...ай үбэлэйнгее...
...гдажа, хүсэд ...
...эр хангагдад...
...у шэмэе хэ...
...үүлхэд байха...
...удэрнүүдтэ ...
...нүүдэй һүрэг...
...үбэлжөөнэйнг...
...рагдаа. Һаянай...
...лод эдюулжэ...
...нее үнеэдтэ ...
...литр бүхэнда...
...өтхөөр талха...
...эмэжэ үгэнэбд...
...ымнай түб һүр...
...мплекс шэнэ...
...үбэлжэлгэдэ ...
Тугалнуудай ...
...хаамагуудыг...
...аагуурхи хорөө...
...абарилхаар, ...
...ой юм. Тезд ...
...лай дуталдаһа...
...агай зайдан зак...
...Һаядаа Дээдэ...
...ствын туһалам...
...нууд усадхагда...
...ана
...ндэ үбэлдее...
...й байдаг гээш...
...лжэлгэдее тү...
...лдэхэ гээшэ...
...зорилго мүн. ...
...ө удэрнүүдтэ ...
...үбэлжөөнэйнг...
...е өөһэдынгее...
...илжа бэлдэнэ...
...хонишод, адуу...
...тарианай ...
...дуулжа, хүсэд ...
...тула горитой...
...аргана гэхэ п...
...элжэлгэее эмхи...
...эргэжэ, адуун...
...ондо оруулжа...
...хэжэ байнай...
П. ДУ...
...ин районой ...
...совхозой дир...

...РИДЛАБ...

...харын дүнгөө...
...дунда эзэргэ...
...м һу үйлэд...
...э түсэб амі...
...эн һаалишадай...
...Д. Нимаева, Л. ...
...К. Ухинова, И. ...
...иева гэгшэдыг...
...эдэлхээр.

М. ШАГДАР...
...авнай район.

...ЭДЭЭ ЭЭЛМЭРИ

...ЭҺЭН ЗҮЙЛЫНЬ ...ЭН БҮХЭНДЭ ХАБААТАЙ

...депутадуудай Совет...
...но Советэй IX сес...
...ө тойрон байгаалиа...
...ргэдэг арюун сэбэр ...
...хуудалда зорюулбв...
...низдэ. Сэлэнгэ мүрэ...
...дэрэ оршодог, тус ...
...лаж предприятинууд...
...нгөөв голодоһо, муу...
...мүрэн руу оруулдаг ...
...та юм. Улаан-Удын ...
...ка предприятинууд ...
...ө мянга гаран тонно ...
...мосуудаар агаар бу...
...йна. Буряадай гид...
...логическа түбэй мэ...
...оор, байгша оной ту...
...шөг жэл соо ниис...
...ийн агаарта тооно...
...ролой, формальде...
...ражаан нормоһоо ...
...углеродой окись — ...
...ий — 1,5 бензаперил...
...нефтепродуктнуу...
...5 дахин ехэ бай...
...ийн хамгаалха та...
...районно комите...
...эгшын орлогшо ...
...өвөй хэлэһэн ба...
...эдэ тоонуудаа аб...

...промышленностийн ...
...ийн мэдээлэй 5 пред...
...ескэ райондо ор...
...ийн гурбаниинь — ...
...дарадаг фабрика, ...
...хэмжэгдэ завод, ав...
...ийн предприяти...
...тэг дунда ор...
...ийнгэ мүрэнэй эрье ...
...ндаг.

...нэрэмжэтэ завод...
...районо хойшо, тэбхэр ...
...турша соо, түмэр. ...
...болон бусад зүйл...
...гэ руу үргэлжэ ха...
...йна бшуу. Тэдэ бу...
...сэбэрлэхэ түхеэрэлгэ...
...ой оруулагдаһан аад, ...
...ийн дутагдалтай дээ...
...ргэтэйөөр хүдэл...
...юм. «Завод — ми...
...— гүйсэдкомой гэ...
...ийн энэ асуудал му...
...ийн шидхэгдэжэ ядаа...
...бөөртэй. Тэрэнһээ гад...
...ийн үйлэдбэриһее ...
...ийн хороо голодоо...
...ийн участок таһал...
...ийн асуудал шидхэбри...
...ийн олоногөй.

...ийн дарадаг фабри...
...ийн хара утаа усадха...
...ийн мүрэнөөр дамжан ...
...ийн уруу ородог муу...
...ийн сэбэрлэхэ талаар хэм...
...ийн абтаһагүй.

...ийн болон шэлэй за...
...ийн налогуудта ажаһуур...
...ийн тубтэ ажаһуургшад...
...ийн ехэр хорлогдоно ...
...ийн ченскэ поссоведэй ...
...ийн түрүүлэгшэ Д. Б. ...
...ийн һүнгуулийн 133-дахи

...ийн сэбэр уһа ууһай гэжэ һананабди гээд, Доржо Борбоевич хэлэхэдэ, хүтэлбэрилдэг Советэйнгээ харьяата газар дээрэ һуугшадай түлөө һанаагаа зободогоо элирхэйлээ бэлэй. Оршон тойронхи байгаали сахин хамгаалха асуудал тус Советэй апрель һара соо болоһон сесси дээрэ харагдажа, депутадууд энэ хэрэгтэ эдэбхитэй хабаадаха байһанаа нэгэн дуугаар мэдүүлэн байна.

Тиихэдэ шэлэй заводой поселогой экологическа талаараа һайн бэшэнь үнинэй мэдээжэ. Нүнгуулийн 517-дохи округһоо СССР-эй арадай депутадта дэбжүүлэдэһэн кандидадуудтай уулзалгын үедэ энэ асуудал табигдадаг байгаа һэн. Нефтебаза, хотын хүн зоной шорой шохойгоо хаядаг газар, сэбэрлэлгын түхеэрэлгэнүүд тухай хөөрэлдөөн республика ба районой хэмжээнэй эдэбэ шатануудта хэдэн арбаад жэлдэ таһалгаргаагүйөөр болоно. Сэбэрлэлгын газарта хадагалагдадаг хлорой жэлэй нөөсэ СССР-эй арадай депутат С. Г. Шапхаевай хүсөөр нилээд бага болгогдоо.

— Дүлоон хоногой эсэс багта шорой шохой тээһэн эдэбэ түхэлэй машинануд поселог соогуурнай гүйлгэжэ гарахадаа, үйлсэ бүзараажа үлүү хүдэлмэри гаргадаг юм. Эдэ машинануудай поселог соогуур бэшэ, харин тойрод гараха зам түхеэрхэ тухай асуудал үнинэй табигдадаг, тезд горрайгүйсэдкомууд анхарнагүй,— гэжэ депутат Х. Б. Чимитова тэмдэглэдэ һэн.

Сэлэнгын баруун бээдэ үйлэдбэридэ хэрэглэгдэһэн, уһа сэбэрлэхэ түхеэрэлгэ байгша ондо ашаглагдажа эхилхэ аад, бүтөөгүй үлөө. Сугаа бүтээлгын заводто, авиапредприятиин Сокол посёлогто хэгдэхэ сэбэрлэлгэ-угаалгын түхеэрэлгэнүүд мүн лэ болзор соогоо ашаглагдахагүйнь янзагай.

Кировэй нэрэмжэтэ, судна бүтээлгын болон «Электромашина» заводууд өөһэдын сэбэрлэлгын түхеэрэлгэнүүдтэй юм. Зүгөөр хотын канализаци үруу ородог уһанайнь шакар нормын эриптэнүүдтэ харюусадаггүй байна.

Госкомнефтепродуктнуудай нефтебазануудһаа Сэлэнгын уһен үргэлжэ муухай болгогдодог, хото соо байһан котельнэнүүдһээ гараһан утаан агаар бүзараадаг байха юм.

Оршон тойронхи байгаалиг...

...ямар хэмжээнүүд абтана гээшэб гэһэн асуудал мүнөө биднэй сэдьхэл зобоохо ёнотой.

Байгал далайе хамгаалха талаар КПСС-эй ЦК-гай болон СССР-эй Министрнүүдэй Советэй түрүүшын тогтоол 18 жэлэй урда абтаһан байна. Тэрэ гэһэнһээ хойшо республика доторнай сүүдхын 550 кубическа метр уһа сэбэрлэхэ хүсэтэй хэдэн объект баригдаһан байна. Улаан-Удэ хотодо сэбэрлэлгын түхеэрэлгын нэгэдэхи ба хоёрдохи ээлжээнүүд ашаглагдаа һэн. Тэрэнһээ гадна шэнээр барихэ ба заһабарилхэ, ондоо болгохо хүдэлмэридэ 150 миллион шахуу түхэриг гүрэнэй зээри һомологдоһон байна.

КПСС-эй ЦК-гай болон СССР-эй Министрнүүдэй Советэй Байгал далайн асуудалаар 1987 оной апрелиин 13-да абаһан тогтоолые бэелүүлхын тулэ партийн Буряадай обкомой бюро болон республикымнай Министрнүүдэй Советэй хараалһан хэмжээнүүдые саг болзоор соонь бэелүүлхэ шухала гэжэ Советскэ райсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ Е. М. Егоров сесси дээрэ хэһэн элидхэл соогоо тэмдэглэхэ эуурааа, 1987—1995 оноудай хугасаа соо байгаали хамгаалха 102 берилга хэхэ, тэрэнһээ 275 миллион түхэриг ашаглаха ёнотойбди гэжэ хэлээ.

Партийн районно комитет, райсоведэй гүйсэдком, арадай хяналтын комитет, саг үргэлжын комиссинууд, депутадуудай бүлэгүүд энэ хэрэгэй хэрэ дээрэ бэелүүлэгдэжэ байһаниие шалгадаг байна. Тиихэдэ районой предприятинуудай болон эмхи зургааануудай хүтэлбэрилэгшэдэй тоосоон хирэхирэ болоод лэ шагнагдадаг гуримтай, үнэргэгдэһэн хэмжээ ябуулгануудай ашаар шэлэй заводто, уһенай портдо, авиапредприятида, Соседуудэй болон албан зургааануудай хөрьяата газар дээрэ агаар нилээд арюун болоһон, уһа мүрэнэй эрье шадархи байдал сэбэр болоһон байна.

Кировэй нэрэмжэтэ завод (нүхэр Ушаков), пивын завод (нүхэр Жеванский), «Кристалл» (нүхэр Лев), һэеэ гутал даралгын фабрика (Лобочев) болон бусед бэлгаали хамгаалха талаар абтаһан 3 жэл 8 һарынгаа хэмжээнүүдые дүүргээгүй байна гэжэ элидхэлшэ шүүмжэлээ.

Мүнөө үеын байдалаар бодоходо, «нефтебаза—«Электромашина» шадарай газар дорохи уһан нефтепродуктаар ехээр бүзарлагдажа, һанаа зобоомо байдал тогтоонхой. Юундэб гэхэдэ, аяар 40 метр үнэзгыдэ уһан бүзарлагдаад байхадаа. Һайн бэшэ бшуу. Нефтебазые ондоо тээшэнь нүүлгэхэ тушаа хөөрэлдөөнэй эхилһээр тэбхэр 10 жэлэй болоод байбашье, асуудал шиидхэгдээгүй байһаар.

Улаан-Удын Советскэ райондо агаарынь ямар гээшэб? Районой найман предприяти хамтадаа үдэр бүхэндэ 6 мянган тонно тооһо, газ, аэрозолёөр агаар бүзарлана. Тооһон болон сернистэ газаар бүзарлагдаһан Улаан-Удэ хотомнай ороной муухай агаартай городуудай «хара список» соо оруулагдаад ябана. Энэ һайн бэшэ.

Агаар сэбэрлэхээр модо тариха гээшэ горитой удха шанартай. Районоймнай хүн зоной түб бүридэ 24 дүрбэлжэн метр ногоорууллан газар хүртэхэ нормотой аад, миил 3—4 дүрбэлжэн метр хүртэнэ бшуу.

Һүүлэй хөөр жэлэй турша соо райондо шорой шохой хаядаг хэдэн арбаад газар үгы хэгдэһэн байна. Хөрөөд жэлдэ ашаглагдажа байһан хотын шорой шохойн гол газарта технологическа гуримынь эбдэгдэдэг, хирэ-хирэ болоод лэ тандаһээ агаар бүзарлаха утаан гаражэ байдаг.

Районой зерим эмхи зургааануудта «Элүүр энхэ» гэһэн комплексно программа бэелүүлэгдэжэ эхилэнхэй. Тэрэнэй ашаар пенсионернүүд болон инвалидуудай дунда элүүржүүлэгын хүдэлмэри эдэбхижэһэн байна.

Оршон тойронхи байгаалиие болон Байгал далайе хамгаалха хэрэгтэ депутадуудай хубитые үргэдхэхэ, райгүйсэдкомой энэ талаар абаһан шидхэбрийнүүдэй дүүргэлтые, тэрэнэй шалгалтые, хабаадаха үүрые дээшэлүүлхэ зорилготойгоор Советэй IX сесси дээрэ табигдаһан экологическа асуудал депутат Бухэнэй сэдьхэл бодолые дайраа гэжэ этигэхэнь бэрхэтэй. Райсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшын сесси дээрэ мэдээсэһэнэй ёһоор, депутадай үдэрэй зарлагдахада, 70 депутадынь ерэгүй байгаа. Нүүдэл сессидэ 49 депутат хабаадаагүй, 160 депутадай хэзэдынь шахуу һунгашадайнгаа үрдэ хөөрдохёо тоосоогүй байба. Иимэ депутадуудые түрэн түрын удха шанартай ажал ябуулагшад гэжэ нэрлэхэнь хайшаа юм гэжэ нүхэр Егоров зүб тэмдэглээ, хүдэлмэридее шүүмжэлхы ёһоор хаядаа гэжэ һанагдана.

Ажалша коллективуудта ба хүн зоной олоороо ажаһуудаг газернуудта совет засагай зургааануудай хүдэлмэри тухай хэлсэхэдээ, гансал гүйсэдкомойнь хүдэлмэрээр бэшэ, харин депутат бүхэнэй ажал ябуулгаар сэгнэдэг хэ юм.

В. ТОКТОХОЕВА,
манай тусхай корр.

...ЛОНОЙ ХАБААДАЛГА ХЭРЭГТЭЙ

...оной августын 20-...
...оной апрелиин 18 ...
...орон соомнай энэр...
...лэй Бухэроссин хэм...
...ийн үнэргэгдэнэ гэжэ ...
...ийнгээдэ бэшээ бэлэй...
...ийн үнэргэхын тула ...
...ийн Министрнүүдэй ...
...ийн Түрүүлэгшын орлогшо ...
...ийн Прочков түрүүтэй эм...
...ийн комитет байгуулаг...
...ийн Түс комитедэй бури...
...ийн республикын Социаль...
...ийн Соёлой мини...
...ийн удэй, физкультурын ...
...ийн спортын талаар Түрэ...
...ийн медэй, инвалидуудай ...
...ийн дайнай ба ажалай ...
...ийн удай советэй, ВЛКСМ-...
...ийн ой, аяншалгын ба экс...
...ийн ций советэй, сэрэгэй ...
...ийн турын, заводуудай ...
...ийн нүүдэй советэй, те...
...ийн ман ябуулагшадай хол...
...ийн хохор хүнүүдэй бүл...
...ийн удэй отделениин ба ...
...ийн ждэсэлгын хэрэгсэл...
...ийн гүйлгэлгэ бэшэ бэлэй...
...ийн ниие үнэргэхын тула ...
...ийн Түрүүлэгшын орлогшо ...
...ийн Прочков түрүүтэй эм...
...ийн комитет байгуулаг...
...ийн Түс комитедэй бури...
...ийн республикын Социаль...
...ийн Соёлой мини...
...ийн удэй, физкультурын ...
...ийн спортын талаар Түрэ...
...ийн медэй, инвалидуудай ...
...ийн дайнай ба ажалай ...
...ийн удай советэй, ВЛКСМ-...
...ийн ой, аяншалгын ба экс...
...ийн ций советэй, сэрэгэй ...
...ийн турын, заводуудай ...
...ийн нүүдэй советэй, те...
...ийн ман ябуулагшадай хол...
...ийн хохор хүнүүдэй бүл...
...ийн удэй отделениин ба ...
...ийн ждэсэлгын хэрэгсэл...
...ийн гүйлгэлгэ бэшэ бэлэй...
...ийн ниие үнэргэхын тула ...

Соёлой һонин

ДАША ЧЕРНИНОВЭЙ 75 ЖЭЛЭЙ ОЙ

Буряадай АССР-эй Уран зохёолшодой холбооной орган болохо «Байгал» журналай редакцида республикын мэдээжэ оршуулагша, уран зохеолшо Даша Чернинович Чернинов түрэһөөр 75 жэлэй ойдо зорюулагдаһан дурасхаалай үдэшэ үнгэргэгдэбэ.

1914 ондо Мухар-Шэбэрэй аймагай һутай нютагта Д. Ч. Чернинов түрэһэн юм. Нютагайнгаа долоон жэлэй һургуули дүүргээд, Улаан-Удэдэ Буряадай багшанарай техникумдэ ерэжэ эдир залуугаар һураһан байгаа. Дайнай урда жэлнүүдтэ Даша Чернинов К. М. Черемисовэй оршуулгын һургуулида һуралсажа, Буряадай эрдэмэй хүреэлэндэ ажаллаһан, саашадаа «Байгал» журналай редакцида оршуулгын ехэ ажал хэһэн байгаа.

Гуша гаран, дүшөөд онуудта буряад уран зохёолой номуудай үсөөн байһан үеэр Даша Чернинов ородой болон дэлхэйн классикын зохёолнууудые, шүлэг болон поэмэнүүдые, рассказ болон повестьнуудые, мүн зүжэгүүдые түрэлхи хэлэн дээрээ олоор оршуулжа, буряад үндэһэн соёлойнгоо хүгжэлтэдэ ехэ хубитаяа оруулһан байдаг. Тэрэл гушаад онуудта Даша Чернинов СССР-эй Уран зохёолшодой холбооной гэшүүнээр абтаад. М. Горькиин гар табилгатай үнэмшэлгэ абаһан юм.

Буряадай бэлигтэ оршуулагша-уран зохёолшо Даша Чернинович Чернинов хүндэ убшэндэ нэрбэгдэжэ, 1957 ондо наһа бараһан байгаа. Тэрэнэй хани нүхэр Надмит Цыреновна Цыренова гурбан хүбүүдээ зүб мүрөөр хумүүжүүлжэ хүнэй зэргэдэ табяа юм. Ехэ хубүүн Шираб Дашиевич хугжэмшэн болонхой, удаадахи «Байгал» журналай редакцида болоһон энэ үдэшые поэт-оршуулагша Гунга Чимитов хүтэлбэрилжэ, Буряадай арадай поэдүүд Цэдэн Галсанов, Цырен-Дулма Дондокова, хэлэ бэшэгэй эрдэмэй доктор А. И. Уланов, дайнай болон ажалай ветеран, Буряад орнойнгоо түүхэ шэнжэлдэг М. Д. Дугаров, уран зохёолшо Цэрэн Галанов, поэт Баир Дугаров гэгшэд бэлигтэ оршуулагша Даша Чернинович Чернинов тухай дүрсалгануудые хөөрэбэ.

Энэ үдэшэдэ хабаадалсажа, нүхэр тухайнь һайн һайхан үгэнүүдээр дурсаһанайнь түлөө Д. Ч. Черниновэй хани нүхэр Надмит Цыреновна Цыренова гэр бүлынгөө, түрэлхидэйнгөө зүгһөө сугларагшадта халуун баяр хүргэбэ.

Б. ЖАНЧИПОВ.

БУРЯАДАЙ УРАН ЗОХЁОЛШОДОЙ ХОЛБООНДО

Һаяхан эндэ зарлагдаһан хамтын суглаан дээрэ манай республикын бүлэг уран зохёолшод СССР-эй Уран зохёолшодой холбооной гэшүүндэ зууршалагдахаар баталагдаба. Тэдэнэй дунда Түнхэнэй аймагай «Саяан» газетын редакторай орлогшо, поэт Жорж ЮБУХАЕВ, журналист Любовь ЗУБЕНКО, драматург Бато-Мунко ПУРБУЕВ, удаан сагта һургуулинуудта ажаллаһан багшанар, үхибүүдэй уншаха зохёолнуудые бэшэһэн, оршуулһан Бадма ШОЙДОКОВ, Гэлэгма БАДМАЕВА, Хурамхаанай районой Уланхаанай совхозой хонишон Владимир ЛОРГОКТОЕВ гэгшэд бии.

Б. НАМДАКОВ.

«НАЙРАМДАЛ» — ЯРУУНАДА

Үльдэргэ, Эгэтын-Адаг, Мужыха нютагуудта, Нарһатын түбэй соёлой байшанда «Найрамдал» гэһэн гаршаг доро монгол, буряад артистнуудай хамтын концерт табигдаба. Дүрбэн үдэр соо үргэлжэлһэн энэ концертдэ районой ажаллшад олоороо ерэһэн, һайшааһан байна. Онсолбол, Буряадай АССР-эй арадай артист Цыден Бадмаевай хүтэлбэрилһэн «Найрамдал» бүлэг түбэй соёлой байшан соо хоёр үдэшэ наада табижа, хүн зоние һонирхуулаа, хужарлуулаа.

Улаан хилэн хушэгын нэгдэхэдэ, монгол, буряад торгон тэрлигүүдые үмдэһэн бүһэтэй хоёр хүн гаража, урданай зангаар хүн зоние амаршална. Эдэмнай хэд бэ гэбэл, дээрэ дурдагдаһан Цыден Бадмаев, Монголой Арадай Республикын Булган аймагай хүгжэмэй театрай артист Гүйенчины Балданцэрэн болоно. Эдэ хоёрой нэгэнийнь — багша, нүгөөдэнь — шаби. Ушарынь юун бэ гэхэдэ, манай айлшан Балданцэрэн хадаа Ц. Бадмаевта заалгаһан байна.

Ц. Бадмаев оперо, баледэй театрай түүхэ тухай тобшо тэдыгэрэ хөөрэжэ үгөөд, өөрөө 50 жэл соо хатаржа ябаһанайнгаа ой тэмдэглэжэ байһанаа сугларагшадта дуулгаба.

Айлшаднай урданай монгол дуунуудые морин хуурай аялга доро дуулаа.

Тиихэдэ Г. Чимитовэй, Д. Улзытуевай, Д. Жалсараевай, Г. Раднаевагай шог ёгто шүлэгүүдые Ц. Бадмаев уншэба. Энэдхэг, хальмаг, буряад хатарнуудые наадажа, зоние баясуулба.

РСФСР-эй арадай артист В. Буруев энэ концертдэ хабаадажа, тэрэ үдэшын наадые шэмэлэһэн байна.

Концертын хүгжэмшэдтэй — А. Бутуханов, Е. Золотарёв гэгшэдтэй хамта нүхэр Балданцэрэн хүгжэмэй элдэб инструментээр наадалсажа дуушадые дүнгэлсөө.

Концертын түгэсхэлдэ һургуулиин һуралгаа сценэ дээрэ гаража, ургамал сэсэгүүдэй баглаануудые айлшадтаа барижа амаршалба.

Д.-Н. ХАЛХАРОВ,
манай штатнабшэ корр.

«БАЙГАЛ» ЖУРНАЛАЙ ЭЭЛЖЭЭТЭ НОМЕР

Буряадай АССР-эй Уран зохёолшодой холбооной үмэнһөө хоёр һарада нэгэ удаа хэблэгдэн гаража байдаг уран зохёолой, олониитэ-улас түрын «Байгал» журналай ээлжээтэ, дүрбэдэхи номер хэблэгдэбэ.

Залуу поэт Даша-Дондоб Очировай хэдэн шүлэг «Шэнэ зохёолнууд» гэһэн гаршаг доро журналай түрүүшын хуудаһануудта толилогдонхой. Гушаад онуудай хардалга мүрдэлгын хорото эзбүүн үйлэ хэрэгүүдые буруушаен шүүмжэлһэн удхатай шүлэгүүд болоно.

Дайнай һуреетэ шэрүүн жэлнүүдтэ Эсэгэ ороноо аршалан хамгаалхынгаа срондо бэзэ нюун бодхуултажа, өөрынгөө, гэр бүлынгөө нэрэ хүндые бузарлаһан хүнүүдые барижа усадхаһан тухай Владимир Гармаевай «Гаржаамын таабари» гэжэ туужа дотор хэлэгдэнэ. Туужын түгэсхэл удаадахи номертэ толилогдохо.

Шираб-Нимбу Цыденжаповай бэшэһэн «Түрэһэн үдэроо тэмдэглэлгэ» гэжэ онтохоной һүүлшын бадагууд энэ номертэ үгтэнхэй.

«Танилсагты: шэнэ нэрэ» гэһэн заншалта ниитэ гаршагта энэ удаа Гомбо Дагбаевтай уншагшад танилсаха аргатай байна.

Залуу авторай «Зүргээ олоһон Зүндыг» гэжэ хэмжүүрээрэ горитойхон рассказ олоной анхарал татаха байха гэжэ найдагдана.

«Монголой нюуса тобшын» дүрбэдэхи-наймадахи бүлэгүүд үгтэбэ. Түгэсхэлынь удаадахи номертэ гараха юм.

Ородой алдарта шүлэгшэ Анна Ахматовагай түрэһөөр 100 жэлэй ойдо зорюулагдажа, хэдэн шүлэгүүдынь толилогдоо. Анна Ахматовагай ушөө залуудаа, тиихэдэ Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай жэлнүүдтэ бэшэһэн шүлэгүүд болоно. Эдэ шүлэгүүдые поэт Георгий Дашабылов буряадшалһан байна.

«Буряад ороной суута хүнүүд» гэһэн ниитэ гаршаг доро «Самандабадрын сагаһаан намтар» гэжэ статьягаа хэлэ бэшэгэй эрдэмэй кандидат, Ниитын эрдэмэй Буряадай институтай ахалагша эрдэмтэ хүдэлмэрилэгшэ Гунга Туденов толилуулаа.

Гушаад онуудай хардалга мүрдэлгын үедэ «арадай дайсан» гүүлэжэ алуулһан ямаршье гэм хэргүй олон мянган хүнүүдэй нэгэн болохо Базар Барадиевич Барадинай наһанай намтар, хэһэн ажал хэрэг тухай статья соо хэлэгдэнэ. Мүн эндэ «Сэнгэ баабай» гэжэ Самандабадрын рассказ уншагшадай анхаралда үгтөө.

Буряадай уран зохёолшодой 10-дахи съезд дээрэ правленийн зүгһөө тэрэнэй түрүүлэгшэ Николай Дамдиновай хэһэн элидхэл хуряангыгаар «Шэнжэлэл, шүүмжэлэл» гэһэн ниитэ гаршаг доро толилогдонхой.

Журналай үхибүүдтэ зорюулагдаһан хуудаһануудта Буряадай үнинэй, элитэ уран зохёолшодой нэгэн Балдан Санжинай «Энхэлэл», «Зүһэм хилээмэн», «Урматай ажал», «Юрын үгэнүүд» гэжэ богонихон рассказуд бии.

Д. ДАМБАЕВ.

ШЭНЭ ДУУНУУД АБТАБА

Буряадай радиогой байшан соо байд гээд лэ, уран һайханай соведэй зүблеен зарлагдадаг юм. Иимэ зүблөөнүүдтэ хүгжэмэй шэнэ зохёолнууд зүбшэн хэлсэгдэдэг, һайшаалда хүртэһэнүүдынь шэлэгдэн абтадаг гээшэ. Тиимэ нэгэ зүблөөн үржын саадэр зарлагдажа, Телевиденийн ба радиодамжуулгын комитедэй түрүүлэгшын орлогшо, А. Г. Румянцевай хүтэлбэрилгэ доро үнгэрһэн байна.

Зүбшэн хэлсэлгэдэ иимэ шэнэ дуунууд табигдаа гэбэл: композитор, РСФСР-эй искусствын габьяата ажал ябуулагша А. Андреевэй «Амарагай хэшэг», «Улахан Барханайм орой дээгүүр» (ксюуленайнь үгые поэт Николай Дамдинов бэшээ), композитор, РСФСР-эй арадай артист Ж. Батуевай «Минии ороо» (үгэнь мэдээжэ яхад поэт Элляй гэгшын), залуу композитор Б. Дондоковой «Ираанам» (үгэнь Ц. Хамаевай), «Хоёр нэрэ» (үгэнь А. Румянцевай), Ю. Ирдынеевэй «Гансал шимни зүбшөөгыш» (үгэнь залуу поэт Лазарь Чимитовай), «Сэсэгүүд» (А. Жамбалоной ород хэлэн дээрэ оршуулагдаһан шүлэг), залуу композитор Пурбо Дамирановай (Найдан Дамирановай хүбүүн) «Инаглал» гэһэн дуун (үгэнь Ц. Хамаевай), РСФСР-эй искусствын габьяата ажал ябуулагша Б. Цырендашиевай «Совет сэрэг» (үгэнь Г. Дашабыловай), «Комсомол» (үгэнь Ц. Дондогойн). Эдэ дуунуудай үгэнүүдшье, аялга найруулгашье соведэй гэшүүдтэ һайшаэгдажа абтаха болобо.

Гадна буряад үндэһэн инструментнүүд дээрэ наадахаар зохёоһон бүтээлнүүд манда хомордодог. Энэ дутуюе усадхаха хэрэгтэ дүйлаг нэмэри болгон, мэдээжэ композитор С. Манжигеев хоёр романс бэшэһэн байна. «Хуураар наадаха романс», «Чанзаар наадаха романс» гэжэ нэрлэгдэһэн эдэ хоёр зохёолые шагнажа үзөөд, соведэй гэшүүд баһал нэгэн дуугаар һайшаба. Зүгөөр хүгжэмтэ эдэ хоёр зохёолые, абтаһан дуунуудые Телевиденийн ба радио-дамжуулгын комитедэй арадай инструментнүүдэй оркестр, дуушад түргэн сан соо бэлдээд, зоной һонорто хүргэхэ аабза гэжэ хүлеэе.

М. ДАНИЛОВА.

Кино, театрнуудта

«ДРУЖБА»
ГОМУНКУЛУС — в 10. ЛЕДИ ДЖЕЙН (2 серии) — в 12, 15, 18-10, 20-50.
«РОДИНА»
ДАЙ ЛАПУ, ДРУГ! — в 10, 16-50, НАШ БРОНЕПОЕЗД — в 11-20, 14, 18-10, 20-50.
«ПРОГРЕСС»
Красный зал — ПОБЕГ — в 9-30, 11-30, 13-30, 15-30, 17-30, 19-30, 21-30, Зеленый зал — ТРУДНЫЕ ПЕРВЫЕ СТО ЛЕТ (2 серии) — в 10, 13, 16, 20-50, киноклуб «Новая волна» — АКТ ВОЗМЕЗДИЯ — в 19.
«ЭРДЭМ»
ЗАЯЧЬЕ СЕРДЦЕ — в 9-40, 14-30, КИНГ-КОНГ ЖИВ — в 11-10, 12-50, КАК ТРИ МУШКЕТЕРА (2 серии) — в 16, 18-30, 20-50.
«ОКТЯБРЬ»
ПОСЛЕ ДОЖДИЧКА, В ЧЕТВЕРГ — в 9-30, СЕМЬ САМУРАЕВ (2 серии) — в 11, 13-40, 21, ЛЕДИ ДЖЕЙН (2 серии) — в 16-20, 18-40.
«ВОСТОК»
НЕУЛОВИМЫЕ МСТИТЕЛИ — в 15-30, ЛЮБОВЬ ВЫИГРЫВАЕТ — в 18, 21.
«БАЙКАЛ»
КИНГ-КОНГ — в 18, 20-30.

Монгол һайхан орондо

II. ХАНИ БАРИСААНАЙ ХАРГЫГААР

[Эхнийнь сентябрийн 15-наи номерто].

ДАРХАН. Дардам, шугамдал мэтээр татагдаһан асфальт харгыгаар хэдэн часай туршада аян замаа үргэлжэлүүлһээр Дархан хото хүреөгүйхэн ябахадамнай, харгын захада суглараад байһан ажалшадые харахадаа, МНР-эй делегациие толгойлогшо Сайнцог баясаба:

— Дархан хотын ажалшад бидэнэрые угтажа байнаа, угтамжадаа бэлдэе!

...Бидэнэрэй эндэ хүрэжэ ерэхэдэ, Дархан хотын горкомой секретарь Гэндэнжэв түрүүтэй бүлэг хүнүүд суглараанхай, Совет ороной түлөөлэгшэдэй машинануудһаа буужа ерэхэтэй сасуу халуун альга ташалгаар, угтамжын хүгжэм эдэлүүлһээр, үнинэй уулзаагуй танил таланууд мэтээр тэбэрилдэн, золгобо.

— Хүндэтэ манай нүхэд! Холын харгы замда зориһон таанадаа, шэнэгэр бэлигдаһан Дархан хотын талмай дээрэ угтажа байхадаа, аргагүй баяртай, аян замаа һайнаар гаталхыетнай бултанай зүгһөө үнэн зүрхэнһөө хүсэнэбди,— гэжэ нүхэр Гэндэнжэв угталга дээрэ үгэ хэлэхдээ мэдүүлнэ.— Таанад мэнэ гэһээр эдеэ хоолой комбинадай худэлмэришэдэй эмхидхэһэн митингдэ байлсаад, гостиницада буужа, амарха, эдеэ хоол бариха болонот,— гээд тэрэ үгээ үргэлжэлүүлэн, бидэнэй аха дүү арадтаяа танилсаха сеашанхи хэмжээ ябуулгын программатай танилсуулба.

Дархан хотын комбинадей талмай дээрэ худэлмэришэд, олониитын түлөөлэгшэд олоороо суглараанхай, бидэнэй бууһан машинануудые ехэтэ һонирхон хараха юм. Юуб гэхэдэ, манай машинануд хажуу таладаа «Халхын-Голдо болоһон дайнда Илаһаар 50 жэлэй ой», «Улаан-Удэ — Гусиноозёрск — Хяагта — Сүхэ-Баатар — Дархан — Улаан-Баатар —Чойбалсан — Халхын-Гол — Шэтэ» гэһэн гаршаг олоной анхарал татаха ёһоороо татаа бшуу. Танилсаһаар, хөөрэлдэһөөр байтарнай, хараалагдаһан сагнай боложо, «Хани барисаанай харгыгаар» гэһэн манай аяншалгада зорюулагдаһан митинг эхилбэл даа.

— Манай Эхэ орондо дайгаар ороһон хархис япон империалистнуудай һамна бута сохигдоһоор 50 жэлэй ой МНР-эй, Совет ороной ажалшад эдэ үдэрнүүдтэ тэмдэглэжэ байнабди. Мүнөөдэр манайда Совет ороной бүлэг авто-аяншалагшад хүрэжэ ерэбэ гээшэ. Бидэнэртэй суг хамта энэ һайндэрые тэмдэглэлсэхэеэ ерэһэн хүндэтэ айлшадаа үнэн зүрхэнһөө амаршалнабди! — гэжэ митинг нээһэн Дархан хотын горкомой секретарь Гэндэнжэв хэлээд, совет ороноһоо ерэһэн, Халхын-Голой дайнда хабаадаһан А. А. Смирновто үгэ үгэнэ.

Июлийн 22-ой үдэр Японой олон тоото онгосонууд агаарта бии боложо. Г. К. Жуковай командна пунктда добтолхо һэдэлгэ гаргаа бэлэй. Эдэнэрэй урдаһаа манай авиаполкын гушаад самоледууд агаарта дэгдэжэ, дайсанай хэдэн самолёдые газарта унагаагаа һэн. Лётчигууд Юдаев, Орлов гэгшэд энэ үдэр нэгэ нэгэ, звеногой командир Шабанов хоёр самолёт унагааһан байгаа. Японой сэрэгшэд энэ үдэр 13 самолёдоо алдаһан юм,— гэжэ нүхэр Смирновой хэлэхэдэ, суглараагшад альга ташалгаар угтана.

— Нүхэр Смирнов, тэрэ үдэр һэн ха, танай эрэлхэг лётчигуудай нэгэн дайсанай газар дээрэ бууһан командираа абаржа шадаа һэм шуу. Лётчигойнь нэрые мартаад байнаб,— гэжэ МНР-эй дайнай ветеран, пулемедой наводчик ябаһан Дашбаатар һанууладхиха юм.

— Зүб даа, зүб. Сэрэгшэдэй Уставай ёһоор, өөрөө хэдышье хүшэр хүндэ байдалда ороошье һаа, нүхэрөө, командираа абарха гэһэн тангариг бии гээшэ. Энэ үдэр авиационно күгөөдэ полкын бүлэг лётчигууд дайсанай ара талда гаража, тагнуул хэһэн байгаа. Эдэнэрэй гэдэргэ бусаха замдань Японой истребительнууд добтолжо, полкын командирай самолёт унагааһан байгаа. Лётчик Грицевец командирайнгаа дайсанай эзэлһэн газар дээрэ парашютээр буужа ябахыа харамсараа, айха һүрдэхые мэдэнгүй, самолёдоо буулгажа, гансахан хүнэй һууритай кабина соогоо командираа һуулгажа, дайсанай хамар дороһоо абарһан юм. Иимэ баатаршалга Совет ороной сэрэгшэд дайнай газар дээрэ гаргадаг байһан гээшэ! — гэжэ Смирновой хэлэхэдэнь, альга ташалган нэрьешэнэ.

Комбинадай залуушуулай зүгһөө үгэ хэлэһэн Мягмар-Сүрэн хилээмэ, кондитерска зүйлнүүдые, һүнэй продукци гаргадаг газарта 850 худэлмэришэдэй худэлдэг тухай хөөрэжэ үгэһэн, мүн Халхын-Голдо болоһон дайнда Илаһаар 50 жэлэй ойн баярай үдэрые тэмдэглэлсэхэеэ ерэһэн бидэнэртэ халуун зүрхэнэй баяр баясхалан хүргэбэ.

— Оборонодо туһаламжэ үзүүлхэ манай булгэм 1975 ондо байгуулагдаһан юм. 1978 —1989 онуудай туршада 700-һаа дээшэ жолоошод бэлдэгдэжэ, арадай ажахын барилгануудаа дээрэ худэлхөөр эльгээгдэнэ. Жолоошодой курсаа СССР-эй, Болгариин, Венгриин, Польшын, Чехословакиин мэргэжэлтэд, барилгын тусхай бригаданууд хабаадаһан намтартайл! Тиигэжэ богони сагай хугасаа соо Улаан-Баатарай һүүлээр орон дотор промышленна, соёлой хоёрдохи түб — Дархан хотэ Монголой Арадай Республикада мүндэлөө бэлэй. Мүнөө Дархан хотодо МНР-эй томохон ТЭЦ, Шарын-Голой нүүрһэнэй уурхай, түмэр-бетон хэрэгсэлнүүдые гаргадаг завод, эдеэ хоолой комбинат, элеватор, мяханай, гэр барилгын комбинадууд, силикатна хирпичисын, цементын заводууд, хониной арһаар дулаан дэгэл оёдог фабрика болон бусад предприяти, барилганууд тоологдоно. Мүн Гусиноозёрскын ГРЭС — Дархан гэһэн ЛЭП-эй лини татагдажа, монголой малшад, тэряшадай гэрнүүдтэ Ильичэй лампочканууд гэрэл тэяагаа сасадаг болоһоор унихэнэйл!

Дархан хото манай республикын, тэрэ тоодо Улаан-Удын ажалшадтай анда хотонууд болохоо хойшо хани барисаагаа удэрһөө удэртэ үргэдхэжэ, ажал худэлмэри дээрээ туйлаһан амжалтаяа хубаалдажа, дүй дүршэлөөрөө бэе бэетээ ангдалдажа ябадаг, таһалгаргүй айлшалэлсажа байдаг болонхой. Ерэдүйдэ Дархан хото 76 мянган ажалшадтай болохоор, шэнэ мантан томо, үндэр гэрнүүдые барижа, һара бүри ашаглалгада тушаажа, толложо байдагаарнь урмашан, аян замаа саашань үргэлжэлүүлээ һэмди.

...Зуурандаа амаржа, хүхилдэжэ ябаад, Дархан хотоһоо 70-аад километрэй зайда түбхинэһэн Сэлэнгэ аймагай гүрэнэй ажахы хүрэжэ ерэгдэбэ. Энэмнай аймагай түрүү ажахынуудай нэгэн — Баруун-Харааа нэрэтэй, ниитын һүрэг мэлдэ тэжээл бэлдэхдэг, мүн тэряан ажал эрхилдэг гүрэнэй предприяти байба. Олон тоото ажалшадай эмхидхэһэн уулзалга дээрэ МНР-эй Арадай Баатар Дүүдэй, МНР-эй спортын габьяата мастер Ойдов, Совет ороной делегациин зүгһөө Халхын-Голдо болоһон дайнда хабаадаһан Н. П. Ольховатский, СССР-эй ДОСААФ-ай ЦК-гай түлөөлэгшэ, полковник О. В. Шолмов гэгшэд үгэ хэлэхэдээ, ямар зорилготой аяншалгада ябаһан тухайгаа суглараагшадта дэлгэрэнгыгээр хөөрэжэ үгэһэн байгаа. Энэ-нэй удаа бага эзэргэ амараад, дахин лэ машинануудтаа һуужа, халуун амисхалаар угтаһан харгыгаар аян замаа үргэлжэлүүлбэбди. Саанамнай үшөө нэгэ ажахы — МНР-эй ниислэл — Улаан-Баатар хотын ажалшадые хартаабха, мяхан, тэряагаар хангажа байдаг Түбэй аймагай Баян-Чандмань гэжэ нэрэтэй гүрэнэй ажахын ажалшадтай уулзаха, митинг үнгэрһэн ниитэ гаргаа республикын ажалшадтай абтаһан мэдээсэлнүүлэлбэри ниитэлэгдэнэ.

ЗММК-гай ахамаг Г. Кимэй «Бодоо эрхилхэ» гэжэ статьяй хоёрдохи хуудаһанда КПСС-эй ЦК-гай тогтоолнуудые һайшаһан намжа дурдахилнуудта номертоо толилоно.

...Дахинаа угтамжы
угтагшадай шэг шэ
рай ошон сасаха
залуушуулай олон
— Хүндэтэ манай
хэдэн зуугаад кило
богони болзор соо
бидэнэртэ хүрэжэ
най амаршалжа
ёһоор угтанабди. О
жа хайрлыг! — гэжэ
хын хүтэлбэрилэгш
бидэнэрые, үнинэй
нүхэдтэеэ уулзаһанд
баяр баясхалангай
далда угтажа, гэрэ
лөө амаруулхыемнь
даа.

Дурсагдагша ажалш
ган хони, ямаа, хэр
үхэр, адуу үсхэбэ
гектарта тарыа ур
гектар газарта хо
ридэг байба.

— Манай ажахы
баян ургаса хурэ
дагаараа, Эхэ ор
суурхана. Жэл бүр
гектарай 218 центн
хэр Бадарчи хөөрэ
дидэнэр хэргыдэ
нэлэнхы ургэн
хараада абалгатаи
поли тойруулаад, нүг
носооһон байхыень
хадаа, юундэ гал
асуухадамнай, нүхэр
нигэжэ хариусаа
һэн һүни газаамна
хоножо, хартаабхы
дые хулдэхөөхөөр
тойруулаад гал нос
ноо һэмди. Энэн
ээрэн хүнэй өөрынг
түлөө оролдодог,
байһыень гэрэлэжэ
юм. Худэлмэришэ
тэрэгшадай, интелли
ерэ ехэ отрядуудаа
ладаг, ехэ эрдэм
хабтар ехэ машина
ндэ бии. Саашадаа
дотор ажал хэрэ
р бэлэгүүлгэдэнэ
рхи хубилган шэнэ
аса, тэрэнэй дүнгүүд
дулдыдаха байна.
публикын саашаны
түлөө, юрэнхыдөө
лган шэнэдхэлгын хуу
й түлөө коммунист
тарюусалгые тодор
гэдэ һаяхан болоһон
тинин Центральна Ко
сентябрийн Пленум
д сэхэ хэрээ бодол
убшэн хэлсэгдэнэ
шухала асуудалнуудта
абаатай юм.
сентябрийн Пленумэй
тэрэнэй дүүрэһэн
үнгэрһэн удэрнүүд
ктор, орон соогуур
лэхэдэ, бүхы дэлхэй
хитэйгээр, тон һо
оор зүбшэн хэлсэг
ндэнь, этигэжэ бо
С-эй ээлжээтэ XXVIII
зарлаха болзорые
мүн партийн шэнэ
политика тушаа
баһан шидхэбэри
шухала удха шанар
ргэн олониитэ нэгэн
р мэдүүлнэ.
хүсэлэл ороллолго

ДОЛООДОХИ МАСТЕР

Гиир үргэлгэ

Гиир үргэлгын спортоор РСФСР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн Липецк областийн Елец хотодо болобо.

Загарайн районой Шэнэ-Бэрээнэй дунда һүргуулиин физкультурын багша, СССР-эй Кубогта хүртэгшэ, спортын мастер Сергей Леонов бүхы хаба шадалаа гаргангүй, 80 килограммай шэгнүүртэн сооһоо илажа, РСФСР-эй чемпионой нэрэ эзэргэдэ хүртөө.

Хори тосхоной хүүгэдэй клубые хүтэлбэрилэгшэ Николай Цыденжаповай амжалта туйлаһые онсолон тэмдэглэхэ дуран хүрэнэ. Шэгнүүрээ табан килограммаар хорооходоо, Николай түрүүшээр тиимэшье этигэл найдалтай байбагүй. Гэбэшье һайнаар бэез халаахадаа, урма зоригынь бадаржа, СССР-эй спортын мастерай норматив дүүргэхэ аргатай байһандаа этигээ һэн. Энэнь тэрээндэ хүсэ шадал нэмээжэ, сог залитайгаар мүрысэһэн байгаа. «Мастерай норматив дүүргэхэ аргатайш» гэжэ Сергей Иванович Дехановай хэлэхэдэнь, урма зоригын бадаржа, хоёрдохи амисхаал ороһон шэнги болоо һэм. Тиин түрэ найртаа шадаха эзэргээрээ бэлэг бериба гээшэ аабзаб»,— гэжэ 25-тай спортсмен хөөрэнэ. Тэрэ Хэжэнгын районой Ородой-Адаг тосхондо түрэһэн намтартай.

— Иигэжэ Буряад ороной гиир үргэлгын спортдо долоодохи мастер ургаа гараба. Тэрэ республикын буряад хүбүүдэй дундаһаа спортын энэ зүйлөөр ургаһан түрүүшын мастер болоно. Худоо нютагуудта бэлигтэй бэрхэ хүүрилдалгын спорт), 25 (шаргаар һолжороолгын спорт), 27 (һур харбалга), 31 (фехтованй), 41 (столой теннис).

«36-һаа 5-ень тааха»: 8 (трек дээрэ велосипедээр урилдаан), 11 (волейбол), 19 (санын урилдаан), 21 (тамаралга), 34 (ногоон дээрэ наадагдадаг хоккей). (ТАСС).

ПРАВДА БУРЯТИИ
Мүнөөдэрэй номертө

Газетын мүнөөдэрэй номерэй нэгэдэхи хуудаһанда СССР-эй Верховно Соведэй хоёрдохи сессиин заседаниһаа бэшэгдэнэн тоосоон барлагдаба. «Таряа хуряалга-89» урма зоригынь бадаржа, СССР-эй спортын мастерай норматив дүүргэхэ аргатай байһандаа этигээ һэн. Энэнь тэрээндэ хүсэ шадал нэмээжэ, сог залитайгаар мүрысэһэн байгаа. «Мастерай норматив дүүргэхэ аргатайш» гэжэ Сергей Иванович Дехановай хэлэхэдэнь, урма зоригын бадаржа, хоёрдохи амисхаал ороһон шэнги болоо һэм. Тиин түрэ найртаа шадаха эзэргээрээ бэлэг бериба гээшэ аабзаб»,— гэжэ 25-тай спортсмен хөөрэнэ. Тэрэ Хэжэнгын районой Ородой-Адаг тосхондо түрэһэн намтартай,

— Иигэжэ Буряад ороной гиир үргэлгын спортдо долоодохи мастер ургаа гараба. Тэрэ республикын буряад хүбүүдэй дундаһаа спортын энэ зүйлөөр ургаһан түрүүшын мастер болоно. Худоо нютагуудта бэлигтэй бэрхэ хүүрилдалгын спорт), 25 (шаргаар һолжороолгын спорт), 27 (һур харбалга), 31 (фехтованй), 41 (столой теннис).

«36-һаа 5-ень тааха»: 8 (трек дээрэ велосипедээр урилдаан), 11 (волейбол), 19 (санын урилдаан), 21 (тамаралга), 34 (ногоон дээрэ наадагдадаг хоккей). (ТАСС).

Сэнхир экран

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА
МОСКВА. 7.30—«120 минута». 9.35—Хүнэй институт. 10.35—Мультфильм. 10.55—«Зеркало для героя»—уран һайханай фильм. 1-дэхи ба 2-дохи сери. 13.10—«16-тай ба тэрээнһээ дээшэ наһатайшуулда». 13.55—Концерт. 15.10—П. Гоген. «Үнгэрһэн сагай зурагууд». 15.50—«Амар мэндэ, хүгжэм!» 16.35—«Крыша над головой»—баримтата фильм. 17.25—«Үхибүүдтэ ан гүреөлнүүд тухай». 17.55—Коми АССР-эй Гүрэнэй дуу болон хатарай ансамблиин концерт. 18.35—«Для тебя, Анка!»—үхибүүдтэ фильм. (Румыни). 19.45—«Мүнөөдэр—түбэ дэлхэй дээрэ». 20.00—ВЦСПС-эй пленум юу шидхэзэб». 20.30—Кинопанорама. 22.00—Время. 22.35—Шухала асуу
рэлдөөн. 22.45—Хуч
жуулга. 23.05—«Хар

ХОЁРДОХИ ПРОГ
МОСКВА. 9.00 —
гимнастика. 9.15, 1
сиво гэжэ гайхалт
9.35, 10.35—Түүхэ. 5
10.05, 11.05—Англи
12.40—Литература
12.05—Шэнэ һоним.
УДЭ. 17.15—Мультф
—Түрэл хэлэнэй
18.10—Буряад оро
нууд. 19.10—Һунгагш
визионно клуб. МОС
—Боксоор дэлхэйн
21.15—Пропагандист
тэ. 21.45—«Амгалан
ты, багашуул!» 22
эй Верховно Совет
дээрэ.

Редактор
Р. Б. ГАРМ

СПОРТЛОТО

«45-һаа 6-ень тааха» бэ «36-һаа 5-ень тааха» «Спортлотонуудай» 1989 оной сентябрийн 24-дэ үнгэрэгдэһэн 39-дэхи тираж:

«45-һаа 6-ень тааха»: 15 (байдарка ба каноэгээр һэлюурдэлгэ), 17 (конькигаар

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД:
индекс 670000

УЛАН-УДЭ, ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор — 2-50-96, приемная — 2-54-54, зам. редактора — 2-68-08, зам. редактора — 2-62-62, отв. секретарь — 2-50-52, секретариат — 2-66-76; отделы; партийной жизни и пропаганды—2-60-91—2-56-23, промышленности и строительства — 2-61-35, сельского хозяйства — 2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта — 2-69-58, культуры и школ — 2-60-21, 2-57-63, информации—2-34-05, переводов—2-54-93, писем и селькоров — 2-67-81, корректорская—2-33-61, выпускающие—2-35-95. собственные корреспонденты: п. Баргузин—91-1-44, Северобайкальск— 35-73, п. Хоринск — 55-6-99.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств, полиграфии и книжной торговли г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 35
Н-04564. Заказ № 224. Индекс 04613